

**Na žiadosť Kňazskej rady Banskobystrickej diecézy,
zidanej dňa 22. októbra 2015 v Banskej Bystrici,
postupne uvádzame hlavné pastoračné zásady,
podľa ktorých sa treba riadiť pri vysluhovaní sviatostí**

Sviatosť pomazania chorých

Pápež Pavol VI. v zmysle náuky Druhého vatikánskeho koncilu (por. konštit. *Sacrosanctum concilium* 73-75 a konštit. *Lumen gentium* 11) vydal dňa 30.11.1972 nový *Obrad pomazania chorých – Ordo unctionis infirmorum* (ďalej *OUI*) – ktorý začal platiť od 1.1.1974.

Jednou z najvýznamnejších zmien *OUI* oproti predchádzajúcej praxi je možnosť slávnostného a spoločného vysluhovania tejto sviatosti v kostole alebo na inom vhodnom mieste, ktoré sa môže uskutočniť v rámci svätej omše alebo v rámci liturgie slova (*OUI* 86-92), po dovoľení diecézneho biskupa (por. kán. 1002 *CIC*).

Starí a chorí majú dôležité miesto v Cirkvi

Starostlivosť o chorých patrí k podstate kresťanskej duchovnosti a pastorácie farnosti (por. pápež Benedikt XVI., enc. *Deus caritas est* 20).

Sir 8, 7. 11-12: „Nepohrdaj nikým pre jeho starobu: lebo aj my ideme do staroby. Nedaj si ujsť, čo hovoria starší, lebo oni sa tomu priúčali od svojich rodičov; od nich sa totiž naučíš rozumnosti, ako máš (správne) odpovedať, keď ti to bude treba.“

Pápež Benedikt XVI.: „Kvalita každej spoločnosti, povedal by som každej civilizácie, sa posudzuje aj podľa toho, ako sa správa k seniorom a podľa miesta, aké im vyhradzuje v spoločenskom živote“ (12. novembra 2012).

Svätý Otec František: „Spoločnosť, v ktorej pre seniorov nie je miesto, z ktorej sú vyradovaní, pretože vytvárajú problémy, táto spoločnosť nesie v sebe smrtiaci vírus... Také kresťanské spoločenstvo, v ktorom by blízkosť a nezištnosť už neboli považované za nevyhnutné, by stratilo svoju dušu“ (4. marca 2015).

Starí a chorí svojimi modlitbami a obetami pomáhajú vykupovať svet (por. *KKC* 1505).

Pastoračná príprava chorých na prijatie pomazania

OUI 36 a 85 predpisuje, aby sa slávenie pomazania chorých (ak je možné) pripravilo.

Ak sa pomazanie chorých vysluhuje väčšiemu počtu účastníkov (najmä po prvý raz), je vhodné vopred, v rámci niekoľkých (nedelných) kázní, predstaviť sviatosť pomazania – jej ustanovenie, vysluhovanie v Cirkvi, účinky a liturgický obrad.

Ak sa pomazanie chorých vysluhuje jednému účastníkovi (najmä v byte po prvý raz) iba s jeho rodinou, je vhodné vopred, v rámci rozhovoru, respektíve v rámci liturgie slova, predstaviť tajomstvo tejto sviatosti.

Pokánie, pomazanie chorých a viatikum – posilnenie na cestu do večnosti

Súvislý obrad sviatosti pokánia, pomazania a viatika sa vysluhuje veriacemu, ktorý sa nachádza v nebezpečenstve smrti, aby bol na cestu do večnosti posilnený svätým prijímaním, ktoré sa volá viatikum.

Vlastný obrad týchto troch sviatostí sa vysluhuje takto (por. *OUI* 115, 118-133):

- čítanie Božieho slova a krátky príhovor (podľa možnosti);
- **svätá spoveď**, resp. úkon kajúcnosti ak pôjde k prijímaniu aj iní prítomní veriaci;
- udelenie úplných odpustkov (podľa možnosti);
- vyznanie krstnej viery a litániové prosby (ak to dovoľuje stav chorého);
- **sväté pomazanie**: vloženie rúk na chorého, modlitba nad olejom, pomazanie na rukách a čele, modlitba;
- Modlitba Pána (Otče náš...);
- **viatikum** (pre veriaceho, ktorý sa nachádza v nebezpečenstve smrti);
- sväté prijímanie (pre ostaných pripravených veriacich);
- záverečná modlitba a požehnanie.

Urgentný prípad – spoveď, viatikum a pomazanie, resp. viatikum

V urgentnom prípade treba najprv vyslúžiť sviatosťné pokánie (hoci aj so všeobecným vyznaním), potom viatikum a sväté pomazanie (por. *OUI* 151).

V blízkom nebezpečenstve smrti kňaz chorému rýchlo udelí pomazanie chorých na jednom mieste (zvyčajne na čele) a hneď mu podá viatikum (por. *OUI* 116).

V krajnom nebezpečenstve smrti ihneď podá viatikum (por. *OUI* 116).

(Vysvetlenie, ako *OUI* stupňuje naliehavosť: najnaliehavšie je krajné nebezpečenstvo smrti; naliehavé je blízke nebezpečenstvo smrti; menej naliehavý je urgentný prípad).

Možné nebezpečenstvo smrti, napr. rizikový šport, nie je dôvodom na udelenie pomazania.

Viatikum (pokrm na cestu do večnosti v ďalších dňoch)

Farári (resp. administrátori) sú povinní dbať o to, aby veriaci, ktorí sa nachádzajú v nebezpečenstve smrti, boli posilnení na cestu do večnosti svätým prijímaním (por. *OUI* 93-95). Viatikum (po jednej svätej spovedi a po jednom pomazaní) môže chorý prijímať aj viackrát, a to každý deň.

Vlastný obrad viatika sa vysluhuje takto (por. *OUI* 101-114):

- úkon kajúcnosti (ak nie je potrebná svätá spoveď) alebo ak pôjdu k prijímaniu aj iní prítomní veriaci; chorému možno udeliť úplné odpustky;
- čítanie Božieho slova a krátky príhovor;
- vyznanie viery;
- prosby a Modlitba Pána (Otče náš...);
- viatikum (pre veriaceho, ktorý sa nachádza v nebezpečenstve smrti);
- sväté prijímanie (pre ostatných pripravených veriacich);
- záverečná modlitba a požehnanie.

Kritérium smrti

V pastoračnej praxi i v medicíne je veľmi dôležité zistenie faktu (času) smrti. Ťažisko vedeckých prístupov na zistenie smrti sa prenieslo z tradičných srdcovo-dýchacích znakov na neurologické kritériá. Pápež Ján Pavol II. v r. 2000 vyhlásil: „**Úplné a nezvratné zastavenie mozgovej aktivity** je znakom straty integračnej schopnosti organizmu, **je znakom smrti.**“

Sviatosť nemožno udeliť mŕtvemu (por. *OUI* 15). Zosnulého treba v modlitbe odporučiť Božiemu milosrdenstvu. Ak je však oprávnená pochybnosť, či je chorý naozaj mŕtvy, alebo nie (por. kán. 941 *CIC*; *OUI* 15, 159), je možné sviatosť udeliť.

Obrad pomazania vo svätej omši

Vo svätej omši sa pomazanie chorých vysluhuje po evanjeliu a homílii (*OUI* 82).

Vlastný obrad pomazania začína litániovými prosbami (*OUI* 73), nasleduje vkladanie rúk – pričom sa nič nehovorí (*OUI* 74), modlitba nad olejom (*OUI* 75) a vlastné pomazanie na čele a rukách chorého s príslušnou formulou (*OUI* 73). Potom pokračuje svätá omša prípravou obetných darov (*OUI* 82).

Ak pomazanie prijíma naraz väčší počet chorých, vkladanie rúk a pomazanie s formulou sa koná každému osobitne, všetko ostatné sa koná len raz – v množnom čísle (*OUI* 67).

Spoločné vysluhovanie sviatosti pomazania – dovoľenie diecézneho biskupa

V zmysle kán. 1002 *CIC* dovoľujem a odporúčam udeľovanie sviatosti pomazania chorých spoločne v kostole. Treba však dodržiavať úpravy v príručke *Obrad pomazania chorých a pastoračná starostlivosť o nich* (*OUI* vydal SSV Trnava, r. 1976).

Podľa doterajších skúseností je spoločné vysluhovanie pomazania veľkou pastoračnou pomôckou pre duchovných správcov aj úľavou pre chorých a vekom zoslabnutých ľudí.

Vysluhovateľom sviatosti pomazania chorých je vždy (aj pri spoločnom vysluhovaní) len kňaz (nikdy nie diakon, resp. iný pastoračný pomocník).

Spoločný – komunitný charakter pomazania chorých

Aj keď sa pomazanie chorých vysluhuje iba jednému účastníkovi, aj vtedy má spoločný charakter a nie je vecou len chorého a kňaza (*OUI* 33). Preto je vhodné, aby sa pomazania

zúčastnili aj príbuzní či známí chorého, poprípade aj miništranti. Pritom sa odporúča, aby prítomní (ak môžu) prijímali Eucharistiu spolu s chorým (por. *OUI* 96).

Starí, chorí aj tí, ktorí ich opatrujú, môžu prijať najsvätejšiu Eucharistiu hoci počas predchádzajúcej hodiny niečo zjedli (kán. 919 § 3 *CIC*).

Sviatostná príprava chorých – svätá spoveď

Pán Ježiš naliehavo vyzýva veriacich, aby ho prijímali vo sviatosti Eucharistie (*Jn* 6, 53). Aby však veriaci mohli dobre odpovedať na túto výzvu, musia sa na túto veľkú a svätú chvíľu pripraviť (*1 Kor* 11, 27-29). Preto, ten, kto si je vedomý ťažkého hriechu, musí skôr, ako pristúpi k prijímaniu, prijať sviatosť pokánia, vyspovedať sa (por. *KKC* 1385; kán. 916 *CIC*).

Vek prijímateľa pomazania chorých

Užívanie rozumu (por. kán. 1004 *CIC*) – po siedmom roku veku – sa vyžaduje kvôli charakteru sviatosti. Pomazanie chorých je zavŕšením sviatosti pokánia (por. Tridentský koncil, *DH* 1694).

Deti pred užívaním rozumu nemajú hriechy, ktoré by bolo treba odpykávať, a preto nie sú schopné prijať duchovné posilnenie pomazania (ničť pozostatky hriechu). Avšak dospelý človek, hneď po krste, môže prijať pomazanie chorých, lebo pozostatky hriechu nie sú len časné tresty za hriech. Pozostatkom hriechu je aj mravná slabosť tkvejúca v mohutnostiach duše (rozum, vôľa, pamäť, cit...); mravnú slabosť tvoria aj ostatky zlozvykov.

Zaopatrenie kresťanov – nekatolíkov

Kán. 844 § 4 *CIC* predpisuje, kedy je dovolené udeliť kresťanom – nekatolíkom sviatosti (spoveď, pomazanie, prijímanie): nebezpečenstvo smrti a iná vážna potreba podľa úsudku diecézneho biskupa či konferencie biskupov, keď nie je k dispozícii ich vlastný vysluhovateľ.

Nebezpečenstvo smrti oprávňuje katolíckeho vysluhovateľa hneď patrične konať.

Prípád „inej vážnej potreby“ treba vopred predložiť na posúdenie ordinárovi.

Zo strany prijímateľa – nekatolíka sa vyžaduje chcenie, nevyhnutná viera a riadna dispozícia. Podrobnosti o dispozícii sa nachádzajú *OUI*.

Ťažkosti pri vysluhovaní pomazania

Vysluhovateľ pomazania chorých musí rátať s pastoračnými ťažkosťami, ktoré majú rozmanité príčiny. Sekularizovaná spoločnosť, pre ktorú je charakteristický výkon, nie je totiž schopná začleniť do svojho sveta utrpenie a smrť. Každý kríž odmieta ako tabu a „vytláča ho“ za okraj spoločnosti. Preto sa aj sám chorý neraz cíti odmietaný a akosi „mimo“.

Vhodné je, keď vysluhovateľ pomazania primerane dáva najavo, že: - chorý nie je Bohom opovrhnutý a trestaný; - nie je celkom sám a opustený; - nie je ten, ktorý zbankrotoval a nič nedokázal; - nie je zbytočný.

Nikdy nie je ľahké odpovedať na otázky trpiacich (prečo). Božie zjavenie však učí, že bolesť a smrť nepatria do pôvodného Božieho plánu (por. *Múd* 2, 23-24). Utrpenie je znakom prítomnosti hriechu v stvorení. Dobrotivý Boh však umožňuje hriech a jeho následky obrátiť na dobro: utrpenie znášané podľa Božej vôle človeka očisťuje, preskúšaním zušľachťuje a vykupuje svet (*Inštrukcia o modlitbách za uzdravenie* I, 1).

Sviatostná formula – nový preklad od roku 2011

Opäť upozorňujeme, že sviatostná formula v používanom *OUI* už neplatí; v roku 2011 došlo k jej textovej úprave; sviatostná formula po úprave znie nasledovne:

„Skrze toto sväté pomazanie a pre svoje láskavé milosrdenstvo, nech ti Pán pomáha milosťou Ducha Svätého. (Amen.) A oslobodeného (-nú) od hriechov nech ťa spasí a milostivo posilní. (Amen.)“

Prosím, aby táto inštrukcia bola zaradená medzi normy našej diecézy.

Biskupský úrad Banská Bystrica
dňa 16.1.2017

Mons. Marián Chovanec
biskup